

Instytut Pamięci Narodowej - Katowice

<https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/173623,Uroczystosc-oznaczenia-grobu-powstancaslaskiego-Augustyna-Ullmanna-znakiem-pami.html>
23.04.2024, 12:13

Uroczystość oznaczenia grobu powstańca śląskiego Augustyna Ullmanna znakiem pamięci „Tobie Polsko” - Siemonia (gm. Bobrowniki), 15 listopada 2022

15 listopada 2022 r. na cmentarzu parafialnym pw. Wszystkich Świętych w Siemoni przy ul. 1-go Maja odbyła się uroczystość oznaczenia znakiem pamięci „Tobie Polsko” grobu powstańca śląskiego śp. Augustyna Ullmanna. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Katowicach we współpracy z Urzędem Gminy Bobrowniki. W uroczystości wzięli udział: Augustyn Ulman – syn weterana wraz z rodziną, Jan Kwaśniewicz - naczelnik Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i

Męczeństwa w Katowicach, Małgorzata Bednarek - wójt Gminy Bobrowniki, Remigiusz Rygoł - radny Gminy Bobrowniki, ks. Marek Wyjadłowski - proboszcz parafii pw. Wszystkich Świętych w Siemoni, Joanna Waler - prezes Stowarzyszenia „Siemonia - Przeszłość Teraźniejszość Przyszłość”, delegacja KGW i OSP Siemonia oraz młodzież z Szkoły Podstawowej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Siemoni.

Jan Kwaśniewicz przybliżył zgromadzonym genezę akcji „Powstańcy to wiara, nadzieja i cud! Ocalmy groby powstańców śląskich od zapomnienia” oraz symbolikę znaku pamięci „Tobie Polsko”. Podczas uroczystości życiorys powstańca przedstawiła zgromadzonym Danuta Mikoda - pracownik OBUWiM w Katowicach. Następnie Jan Kwaśniewicz dokonał oznaczenia grobu, a uczestnicy złożyli kwiaty i zapalili znicze. Nie zabrakło także modlitwy, którą poprowadził ks. Marek Wyjadłowski.

Augustyn Ullmann. Fot. WBH

Uroczystość oznaczenia grobu powstańca śląskiego Augustyna Ullmanna znakiem pamięci „Tobie Polsko” w Siemoni (gm. Bobrowniki). Fot. Danuta Mikoda/IPN

Augustyn Ullmann ps. Sitko (s. Franciszka i Matyldy) urodził się 15 marca 1894 r. w Wieszowej. Od najmłodszych lat był zaangażowany w działalność społeczną w Towarzystwie Śpiewu „Jaskółka”. W 1915 r. został powołany do odbycia służby wojskowej w armii niemieckiej i odesłany na front wielkiej wojny. Z wojska został zwolniony po zakończeniu działań wojennych.

W kolejnych latach działał w Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska, jak również wspierał polską akcję plebiscytową. Brał udział w ochronie wieców polskich i sabotowaniu zgromadzeń niemieckich. W 1919 r. brał czynny udział w I powstaniu śląskim. Walczył wówczas w Grzybowicach (obecnie dzielnica Zabrze), gdzie oddziały powstańcze przyczyniły się do rozbrojenia funkcjonariuszy Grenzschutzu. Natomiast podczas kolejnego powstania w 1920 r. Augustyn Ullmann wraz z grupą powstańców rozbroił bojówkę niemiecką. W efekcie powstańcy zdobyli broń i amunicję. W czasie ostatniego powstania

śląskiego walczył w rejonie Góry Św. Anny. Pełnił też funkcję dowódcy 3 kompanii szturmowej 2 baonu tarnogórskiego. Po zakończeniu III powstania był zmuszony uchodzić na teren Polski z obawy przed aresztowaniem. Trafił do obozu w gminie Wymysłów. W kolejnych latach działał w Związku Powstańców Śląskich. Za udział w powstaniach został odznaczony Medalem Niepodległości.

W czasie II wojny światowej został skierowany do pracy przymusowej na terenie III Rzeszy. W 1947 r. został oskarżony o odstępstwo od narodowości polskiej (w nawiązaniu do dekretu z dn. 28 czerwca 1946 r.) oraz o to, że w latach 1941-1944 w Bobrownikach działał na szkodę Augustyna Jasiaka i Franciszka Kocota, donosząc żandarmerii niemieckiej o porzuceniu przez nich pracy w III Rzeszy. W efekcie domniemanego donosu F. Kocot i A. Jasiak zostali aresztowani. F. Kocot został osadzony w KL Auschwitz (3 miesiące), a A. Jasiak trafił najpierw do KL Auschwitz (6 miesięcy), później do KL Gross-Rosen i KL Mauthausen (2 lata). Z wyroku Sądu Okręgowego w Sosnowcu z 8 lipca 1947 r. wynika, że zarówno Augustyn jak i jego żona Józefa, zostali uniewinnieni od zarzucanych im czynów. Od pierwszego zarzutu Sąd ich uniewinnił ze względu na okoliczności jakie towarzyszyły podpisaniu volkslisty. Augustyn Ullmann podpisał listę pod naciskiem miejscowego kierownika niemieckiej partii narodowo-socjalistycznej, który groził mu aresztowaniem i osadzeniem w obozie koncentracyjnym. Ponadto w tym okresie czasu wypadkowi uległy dzieci Państwa Ullmannów w wyniku, którego jeden z ich synów był bliski utraty wzroku. Odmówiono wówczas przyjęcia ich do szpitala, jako Polaków. Natomiast co do drugiego z zarzutów, sądowi nie zostały przedstawione dowody co do winy Augustyna i Józefy Ullmann, więc również zostali uniewinnieni. Ponadto w czasie procesu został ujawniony spór pomiędzy Kocotami i Jasiakami a rodziną Ullmannów. Należy zaznaczyć, że pozostali sąsiedzi wydali dobrą opinię Augustynowi i Józefie w zakresie ich postawy w czasie II wojny światowej.

Augustyn Ullmann zmarł 25 stycznia 1951 r. w Bielszowicach.

oprac.: Danuta Mikoda

Akcja oznaczania grobów znakiem pamięci opracowanym przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Katowicach rozpoczęła się 5 lipca 2021 r. w dzień setnej rocznicy zakończenia III powstania śląskiego. Znak pamięci „Tobie Polsko” ma formę proporczyka o rozmiarach ok. 20 x 8 cm wykonanego z porcelany nagrobnej. Umieszczono na nim inwokację „Tobie Polsko”, pod którą znajduje się wizerunek orła otoczonego datami powstań, a poniżej napisy „Grób Powstańca Śląskiego” i „Instytut Pamięci Narodowej”. Proporzec jest wzorowany na sztandarze powstańczym „Tobie Polsko”, który wykonano na początku 1920 r. w pracowni przy redakcji „Katolika” w Bytomiu i który obecnie znajduje się w zbiorach Muzeum Czynu Powstańczego w Górze Św. Anny. Muzeum posiada także fotografię z uroczystości upamiętniającej uchwalenie Konstytucji 3 Maja, która przedstawia pochód mieszkańców wsi Osiek (pow. strzelecki, woj. opolskie) z tymże sztandarem niesionym przez A. Szulca do Rozmierzy. Uroczystości te obchodzono na całym Górnym Śląsku w niedzielę 2 maja 1920 r. i były to pierwsze legalne obchody tej rocznicy na tym terenie.

Dzięki postanowieniom artykułu 88 Traktatu Wersalskiego o przeprowadzeniu plebiscytu, dla zapewnienia jego bezstronności, w lutym 1920 r. obszar plebiscytowy wyłączono z państwa niemieckiego i poddano kontroli wojsk alianckich, a pełnię władzy przejęła na nim Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa Górnego Śląska z gen. Henri Le Rondem na czele. Umożliwiło to Polakom legalne demonstrowanie swoich dążeń i używanie symboli narodowych.

Znak pamięci "Tobie Polsko".